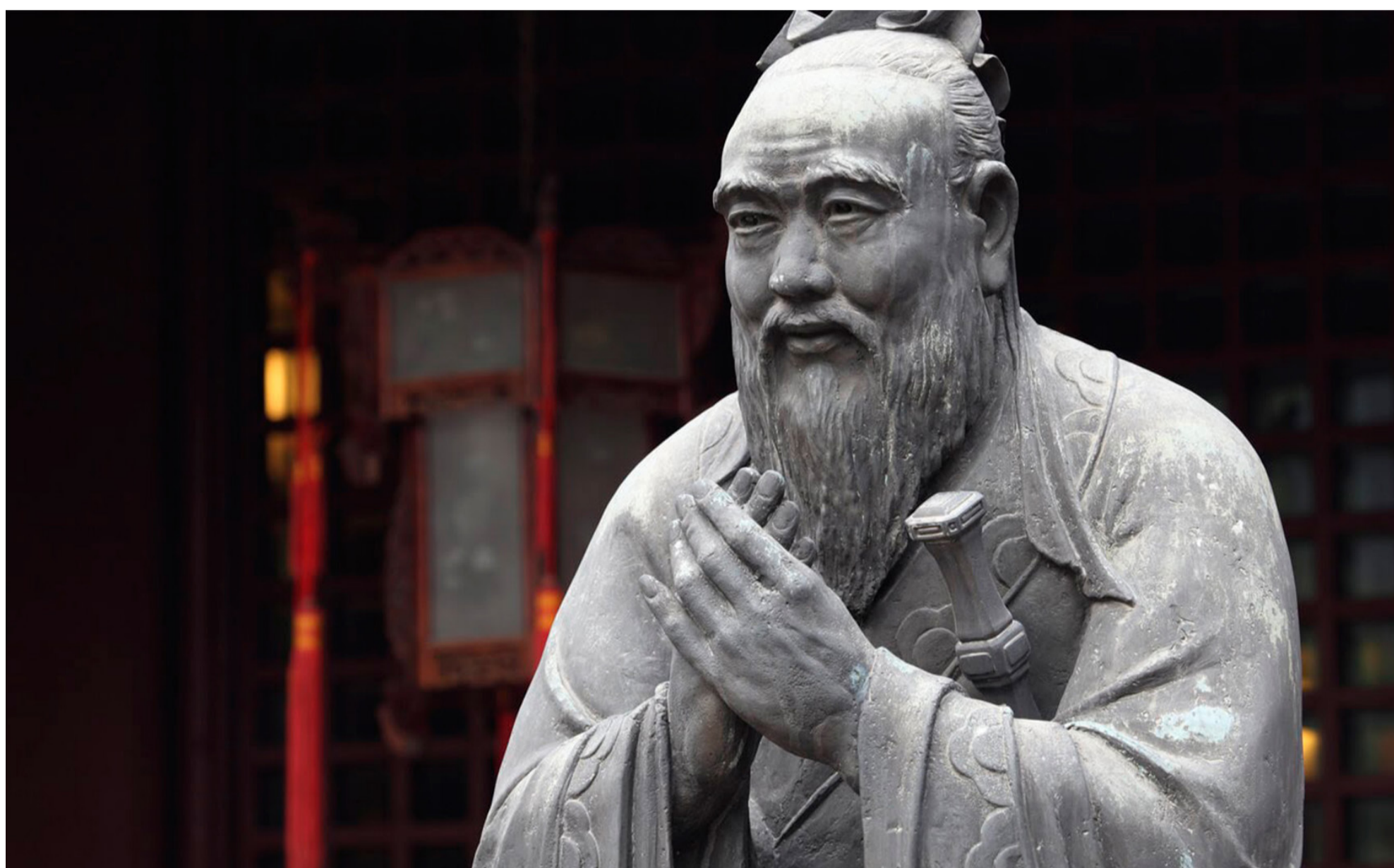

2 Нарешті
наживо!
СТОР.

4-5 Один день...
із Ним!
СТОР.

7 ... під назвою
«Студентство»
СТОР.

Бути Вчителем...

Пригадую, як був студентом. Один викладач настільки захопив читав античну літературу, що ми, старшокурсники, буквально рвалися до нього на лекції в головному столічному виші. Водночас наставник завжди приходив в охайному, але доволі старенькому костюмі. Навіть говорили з однокурсниками, що добре було б «скинутися» і купити педагогові новий. Не наважилися... Зате з часом зрозуміли, що в тій простоті — геніальна професорська величність. І остання завжди була скромною. Навіть в одязі... За кілька діб до Дня працівників освіти (Дня вчителя) особливо про це згадую, згадую своїх наставників і просто старших авторитетних колег з УжНУ, критично на їхньому фоні себе оцінюю, намагаюся зрозуміти, на скільки відсотків самому вдається бути Педагогом.

Усвідомлюю: ідеальним наставником може стати не кожен. Адже до всього потрібно мати ще й неабиякий талант. Та крім високого рівня обдарованості, є щось значно більше. Про це нагадує притча про мудрого Вчителя. Як зна-

чено на одному із сайтів (zatyshok.net.ua), «причитаєш за 2 хвилини, а запам'ятаєш на все життя!» Отже...

«Одного разу хлопець упізнав у перехожому свого вчителя з молодших класів. Підійшов до старого й запитав:

— Ви мене не пам'ятаєте? Я був Вашим учнем.

— Так, пам'ятаю тебе третьокласником. І чим займаєшся?

— Викладаю. Ви так вплинули на мене, що мені теж захотілося виховувати учнів.

— Так? Дозволь поцікавитися, у чому ж виявився мій вплив?

— Ви справді не пам'ятаєте? Дозвольте нагадати.

Якось однокласник прийшов до школи з гарним годинником на руці, який подарували батьки. Зняв і поставив під парту.

Я завжди мріяв мати такий годинник. Не втримався й вирішив узяти з-під парти. Незабаром той хлопчик підійшов до Вас у сльозах, поскаржився на крадіжку. Ви обвели нас усіх поглядом і сказали: «Той, хто забрав годинник, має його повернути».

Мені стало дуже соромно, але не хотілося розлучатися з годинником, тож я не зізнався.

Ви попрямували до дверей, замкнули їх і веліли нам вишикуватися вздовж стіни, попередивши: «Я повинен перевірити всі кишені за однієї умови, що ви заплющите очі».

Ми послухали, і я відчув: це був найганебніший момент у моєму недовгому житті.

Ви рухалися від учня до учня, від кишені до кишені. Коли дістали годинник із моєї кишені, Ви продовжували рухатися до кінця ряду. Потім сказали: «Діти, усе в порядку. Можете розплющити очі й повернутися до своїх парт».

Ви повернули годинник власнику та не сказали більше ні слова з приводу цього інциденту.

Ось у той день Ви врятували мої честь і душу.

Ви не заплямували мене як злодія, брехуна, нікчемну дитину.

Згодом я зрозумів, чому. Тому що як справжній учитель Ви не захотіли заплямувати гідність юного, ще не сформованого учня. Тому я став педагогом.

Обидва замовкли під враженням від історії.

Потім молодий педагог запитав:

— Коли Ви мене побачили сьогодні, хіба не згадали про цей епізод?

Старий учитель відповів:

— Річ у тім, що я обстежував кишені теж із заплющеними очима».

Після прочитання такої притчі починаєш розуміти: справжній учитель — той, хто, за Михайлом Светловим, «допомагає тобі стати самим собою». Отож і я щиро прагну допомагати студентам стати самими собою (як уже виходить, звісно, не мені оцінювати). Але достеменно знаю інше: є чимало Вчителів, у котрих це виходить ідеально. Вони є тим світлом, який освячує життєвий шлях учням, допомагає утвердитися в суспільстві й досягти вагомих звершень. Отож усіх колег, справжніх Учителів, зі святом! Настрою та невичерпного оптимізму. Тим паче, що уряд до кінця 2021 року запланував підвищити заробітну плату :).

Володимир ТАРАСЮК,
доцент кафедри журналістики,
головний редактор газети «Погляд».

Нарешті наживо!

Н апередодні старту навчального року в оновленій конференц-залі Ужгородського національного університету організували урочисте засідання вченої ради.

Через пандемію основні питання вишу вирішувалися з допомогою відеозв'язку, тож у вступній промові ректор Володимир Смоланка зауважив: «Цей рік ми починаємо в режимі офлайн, і варто сказати, що всі вже трохи скучили за такою формою роботи».

Відтак очільник привітав із перемогою в XVI літній Універсіаді України з гандболу представниць ужнівської команди – тренерку, майстра спорту України з гандболу, доцента кафедри фізичного виховання Наталію Семаль та капітанку команди, четвертокурсницю ФЗтаФВ Єлизавету Воронько. Наступного року наші дівчата представлятимуть Україну на світовій Універсіаді в Китаї!

Серед здобутків альма-матер у 2021-ому В.Смоланка також відзначив виконання трьох фун-

даментальних, семи прикладних та чотирьох наукових проєктів молодих учених (фінансування з державного бюджету становить понад 9,8 мільйона гривень), грантової угоди з Шанхайською астрономічною обсерваторією (на 390 тис. грн), 12 міжнародних проєктів на близько 948 860 євро.

Успішною виявилася й вступна кампанія – на кінець серпня прийнято понад 14300 заяв, що на дві сотні більше, ніж торік. А поповнили ужнівську родину 3140 студентів (найбільше закарпатців – 93,37 %, утім, решта – майже з усіх куточків України).

Відрядно, наш виш натхненно перегорнув чергову сторінку з високими місцями в рейтингах серед вітчизняних вишів: 11-е – у Webometrics, 13-е – у Scopus і «Топ-200 Україна», 22-е – у SCImago Institutions, статус спостерігача у Times Higher Education. До нових висот!

Ольга БРАЙЛЯН,
магістр журналістики.

Робота логістичної компанії зсередини

Уявіть собі ситуацію: зашли до магазину, а замість широкого звичного асортименту продукції бачите порожні полиці, наче в кращих фільмах про апокаліпсис. І яким було б ваше незадоволення, якби це виявилось реальністю? Отож чи часто думаєте про шлях певного товару перед потраплянням на полиці крамниць або до вас додому? Насправді – довготривалий. Для цього працює безліч фахівців, зокрема логісти. Зануритися в стихію логістичних процесів, побачити роботу відповідної компанії зсередини випала нагода студентам економічного факультету УжНУ, котрі навчаються за освітніми програмами «Логістика» та «Міжнародна комерція» (I та II рівнів підготовки).

Поїздку організували завідувач кафедри економічної теорії Олександр Молнар і доцент Віталій Герзанич, а також партнер факультету, директор представ-

ництва австрійської компанії «ГЕБРЮДЕР ВАЙСС» у Мукачеві Арам Погосян. Він із радістю прийняв нас у своєму офісі, розповів про історію становлення та зростання компанії, навів цікаві факти про логістику та міжнародні перевезення. До того ж попередив майбутніх фахівців: у будь-якій високооплачуваній роботі, зокрема в логістиці, виникають різні проблемні ситуації, де спеціаліст повинен діяти зібрано й раціонально, своєчасно реагувати на труднощі.

Арам Вікторович окреслив інфраструктуру компанії, нещодавні замовлення, особливості транспортування: «Попри кризу та ковідні обмеження, логістичний ринок за 2020 рік зріс на 40 %, тому можете бути впевнені: проблем із працевлаштуванням не виникає, оскільки галузь постійно розвивається».

Крім того, пан Арам наголосив на якостях та професійних компетентностях, якими студенти

повинні володіти, щоб у майбутньому ефективно працювати. І зазначив: економічний факультет УжНУ готує фахівців, попит на котрих у регіоні є високим. Також запевнив: компанія залюбки прийме молодь на стажування з подальшим працевлаштуванням. Відтак здобувачі фаху ставили чимало запитань, ділилися враженнями від візиту.

Розмову продовжили в неформальній обстановці за чашкою кави з тістечком, тож студенти переказують Арамові Вікторовичу подяку за гостинність і здобутий досвід.

Спасибі й О.Молнару, В.Герзаничу за організацію, А.Погосяну за теплий прийом, а також профкому студентів економічного факультету й перевізнику «ГАПАК-ТРАНС» за комфортну та своєчасну «доставку» студентів до місця призначення.

Евеліна РЕШКО,
студентка
економічного факультету.

Рівень володіння державною мовою перевіряють на філологічному факультеті

У підрозділі філфаку альма-матер ті, хто обіймає посади в державних установах та хто бажає отримати громадянство України, зможуть скласти іспит, який визначить рівень володіння державною мовою. Ініціює відповідну процедуру Національна комісія зі стандартів державної мови. Організують іспит і вручають державні сертифікати уповноважені державою установи.

Декан філологічного факультету Юрій Бідзіля розповідає: «Для складання іспиту

на визначення рівня володіння державною мовою наш факультет як іспитовий майданчик Ужгородського університету, згідно з нормами Національної комісії зі стандартів державної мови, має всі необхідні складові: сучасний спеціально обладнаний комп'ютерний клас та додаткове технічне спорядження для досягнення максимальної об'єктивності під час складання іспиту. Задля забезпечення прозорості й доброчесності весь процес екзамену фіксується відеокамерою

в аудиторії та вебкамерами на кожному з комп'ютерів. Доступ до аудиторії, де відбувається іспит, матимуть тільки технічні інструктори. Вони одночасно стежать за тим, щоб особи, котрі проходять випробування, не використовували технічні чи будь-які допоміжні засоби, що можуть вплинути на результати іспиту».

За словами очільника, визначені Національною комісією екзаменатори не втручаються в процес комп'ютерного тестування. Відповіді оцінює

комп'ютер. Навіть другу частину іспиту (монолог) перевіряють у відеозаписі. Останній відправляється (методом випадкового вибору в межах усієї держави) на скриньку викладача-екзаменатора.

Зареєструватися можна за покликанням на сайті Нацкомісії зі стандартів державної мови.

Інформацію щодо дати та часу проведення екзамену роз-

міщуватимуть в особистому кабінеті після реєстрації.

Перша сесія іспитів була 14 та 15 вересня. Відтак триватиме щотижня: у вівторок, середу та четвер.

Електронна система Національної комісії зі стандартів державної мови формує групи осіб, котрі складатимуть іспит, аби не було зовнішніх втручань. Іспит триватиме пів години: тести – 20 хвилин, творче завдання (монолог) – 10.

Тетяна ЛЕСЮК,
«Погляд».

Світлій пам'яті Бориса Єршова!

3 вересня 2021 року відійшов в інший світ кандидат хімічних наук, доцент кафедри фізичної та колоїдної хімії альма-матер Борис Михайлович Єршов.

Народився 5 квітня 1936 р. Усе життя присвятив хімічному факультетові, працюючи з 1954-ого. Був очільником рідного підрозділу впродовж 1981–1986 рр. та 1988–1996 рр. Багато трудився, мотивуючи студентів здобувати фах у галузі хімії. Приклав значні зусилля безпосередньо й для розвитку університету.

Колектив хімічного факультету

ту висловлює співчуття рідним та друзям Бориса Михайловича.
Тетяна ЛЕСЮК,
«Погляд».

Пішов із життя Юрій Сегеда...

31 серпня не стало доцента кафедри технології машинобудування інженерно-технічного факультету Ю.Сегеда.

Народився 19 квітня 1941 р. в селі Кострино, що на Березнянщині. Закінчив там восьмирічку, згодом здобував освіту у Великому Березному. У 1960 році вступив на фізичний факультет УжДУ.

Трудився в селі Дубове на Тячівщині вчителем фізики та математики, а з 1967-ого – на кафедрі теоретичної фізики. Згодом, 1973 р., у Києві працював в інституті математики. Пізніше викладав у військовому

училищі (навчав україномовних та іноземних курсантів).

У 1977 р. блискуче захистив кандидатську дисертацію «Теоретико-групові властивості деяких урівнених релятивістської квантової механіки».

Уже з 1992-ого працював на кафедрі технології машинобудування інженерно-технічного факультету. Багато років був заступником декана ІТФу.

Юрій Миколайович – автор та співавтор понад сотні наукових і навчально-методичних праць, рецензент, технічний редактор навчальних посібників, методичних видань. Крім того, ко-

лега перекладав із німецької. Колектив ІТФу співчуває родині й друзям.
Тетяна ЛЕСЮК,
«Погляд».

Представники альма-матер – із черговими званнями та відзнаками

Ужнівці продовжують невтомно працювати, радувати успіхами. Про це засвідчили й чергові нагороди.

Зокрема, на загальноміському Вічі, присвяченому першій писемній згадці про наше місто (1128-а річниця), нагородили лауреатів почесної відзнаки Ужгородської міської ради та вітали нових почесних громадян

Ужгорода. Серед достойних містян – і ужнівці. Звання «Почесний громадянин міста Ужгород» удостоїли доктора медичних наук, професора, ректора альма-матер, заслуженого лікаря України Володимира Смоланку. Крім того, лауреатом почесної відзнаки Ужгородської міської ради в номінації «Розвиток науки, техніки і технології, іннова-

ційна діяльність» стала доцентка кафедри екології та охорони навколишнього середовища хімічного факультету УжНУ Світлана Делеган-Кокайко.

Дещо раніше, із нагоди 30-річчя незалежності України, відзнаку «За розвиток Закарпаття», зважаючи на багаторічну працю й професійну майстерність на журналістській ниві, формування

позитивного образу Закарпаття в інформаційному просторі України, відзначили директора Інформаційно-видавничого центру УжНУ Василя Ільницького. Вітаємо наших представників і бажаємо подальших здобутків на благо рідного вищу, краю, держави.

Тетяна ЛЕСЮК,
«Погляд».

Народжений бути археологом і педагогом

24 вересня професору Едуардові Балагурі виповнилось би 90

Археологічна наука на Закарпатті має давню історію, славні традиції й чимало відомих учених, невтомних дослідників минушини. Серед тих, хто працював у новітній час, вирізняється Е.Балагурі – добре знааний у наукових колах археолог, краєзнавець, педагог, організатор навчально-виховного процесу у вищій, патріот отчої землі. Усе свідоме життя демонстрував відданість обраній справі.

Едуард Альбертович народився 24 вересня 1931 р. в Хусті (згодом це місто стане столицею Карпатської України) у робітничій родині. Коли хлопчикова виповнилось три, батьки переїхали до Ужгорода. Тут у 1949-ому Е.Балагурі закінчив середню школу № 1 і почав працювати на цегельному заводі. Пізніше згадавав: робота з глиною сприяла тому, що став археологом. У 1950 році вступив на історичний факультет Ужгородського державного (тепер національного) університету. Після закінчення закладу почав трудитися науковим співробітником, згодом – завідувачем відділу Закарпатського краєзнавчого музею (тепер має ім'я Тиводара Легоцького; 1955–1958). Робота, звичайно, подобалась, але молодий історик прагнув займатися наукою. Тому вступив до аспірантури при відділі археології Інституту суспільних наук АН УРСР (тепер Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України), який успішно закінчив за три роки.

Із 1 вересня 1961 р. й до самої смерті (26 січня 2004-ого) працював в Ужгородському університеті. Був викладачем (1961–1963), старшим викладачем (1963), доцентом (1963–1985), професором (1985–1993) кафедри загальної історії й кафедри історії стародавнього світу, середніх віків та історіографії, деканом історичного факультету (1991–1996), завідувачем кафедри історії стародавнього світу і середніх віків (1993–2001) та професором цієї ж кафедри (2001–2004). Захистив канди-

дату (1965) та докторську (1983) дисертації, став доцентом (1966) та професором (1987). На всіх посадах працював сумлінно й добросовісно.

Е.Балагурі – відомий учений. Його перу належить понад 200 публікацій, зокрема кілька одноосібних та колективних монографій. Вступивши до аспірантури, Едуард Альбертович під керівництвом досвідченого наставника – доктора історичних наук Маркіяна Смішка – почав досліджувати добу бронзи Галичини. Брав участь у розкопках поблизу села Острівець Гвоздецького району Станіславської (тепер Івано-Франківської) області. Опанував методику польових досліджень, виступав на пленумах республіканського Інституту археології, публікував результати наукових пошуків. І 12 лютого 1965 року відбувся успішний захист кандидатської дисертації «Історія племен пізньобронзового періоду в Середньому Подністров'ї (культура Ноа)». Ця подія засвідчила появу здібного науковця-археолога.

Сягнувши однієї наукової вершини, молодий учений не зупинився, а твердо вирішив підкорювати інші висоти. Обрав нову дослідницьку проблему, а саме – період бронзи Верхнього Потисся. Територіально цей регіон охоплює сучасну Закарпатську область, південно-східну частину Східної Словаччини, Саболч-Сатмарської області Угорщини й Бая-Марського повіту (Марамуреш) Румунії. У хронологічному плані ідеться про II – початок I тисячоліття до нашої ери.

Історик узявся за дослідження справді нової комплексної теми. Не форсував події, працював наполегливо, систематично. Основний матеріал набирає улітку (під час археологічних розкопок), а решту часу відводив на аналіз, знайомство з колекціями історичних і краєзнавчих музеїв, поглиблене вивчення фахової літератури. Результати наукових досліджень апробував, беручи участь у роботі наукових конференцій, публікувався в солідних часописах та наукових збірниках (у зарубіжних, переважно угорських, теж).

За вісімнадцять років учений надрукував чимало праць, котрі привернули увагу спеціалістів (особливо в суміжних країнах). Були й окремі видання (написані в співавторстві): «Закарпаття – земля слов'янська: з історії слов'янських племен Закарпаття VI – XIII ст.» (Ужгород, 1976) і «Давні металурги Українських Карпат» (Ужгород, 1978). Рецензенти відзначали цінність цих досліджень, у яких ґрунтовно

й аргументовано доводилась автохтонність слов'янського населення Закарпаття, докладно описувалися його заняття, умови життя тощо. Ще відзначимо, що працюючи над докторською дисертацією, Е.Балагурі став співавтором важливого наукового збірника «Археологія Української РСР» (Київ, 1971). Так, у першому томі дослідник опублікував два матеріали – «Культура Ноа» і «Пам'ятки епохи бронзи Закарпаття». Крім того, з'явилося чимало публікацій в «Українському історичному журналі», «Советской археології», «Археологических исследованиях на Украине», «Археологических открытиях», а також в угорських, чеських, словацьких та румунських виданнях.

Логічним наслідком наукових пошуків у згаданому напрямку став захист 24 листопада 1983 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Інституту археології АН УРСР докторської дисертації «Історія населення Верхнього Потисся в бронзовому віці». Рішенням ВАКУ СРСР від 10 серпня 1984 року Е.Балагурі присуджено науковий ступінь доктора історичних наук. Цей успіх нашого старшого колеги одночасно означав здобуток усього вишу.

Після захисту Едуард Альбертович досягнув нових результатів у вивченні актуальних проблем археології Верхнього Потисся періоду бронзи. Наукові авторські студії про окремі культури регіону (Ноа, Ніршег-Затин, Отомань тощо) побачили світ у першому томі «Археологія Української ССР» (Київ, 1985). Дослідник став співавтором праці «Археологія Прикарпаття, Вольни і Закарпаття: (Энеолит, бронза і раннее железо)» (Київ, 1990). У 2001 році в Ужгороді вийшла з друку монографія Е.Балагурі «Население Верхнего Потисся в эпоху бронзы». У ній подано глибокий аналіз археологічних культур і груп (Ніршег, Отомань, Станово, Гава-Голігради, східнослов'янська курганна група), що відображають ранній, середній і пізній періоди доби бронзи на території Верхнього Потисся й суміжних регіонів. У згаданій праці узагальнено відомості про 352 пам'ятки бронзового віку регіону. Також наведено дані про 233 скарги бронзових і золотих виробів (168 мають закарпатське походження). Монографія була своєрідним підсумком наукової діяльності.

Необхідно підкреслити: учений брав участь у написанні комплексних, узагальнювальних студій з історії Закарпат-

тя. Так, у праці «Шляхом дощастя» (Ужгород, 1973) розкрив питання розвитку нашого краю в добу первісного ладу. Матеріал викладено від появи найдавніших людей на закарпатській землі до IX століття, тобто до початку феодалізму. Значно ширше, з урахуванням найновіших досягнень археологічної науки, висвітлено цей період у першому томі «Нарисів історії Закарпаття» (Ужгород, 1993) та «Історії Мукачеве» (Ужгород, 1998).

Е.Балагурі зробив помітний внесок і у біографістику. Публікації присвячені аналізу внеску вчених новітнього часу у вивчення археології Закарпаття. Едуард Альбертович проаналізував здобутки таких науковців, як Федір Потушняк, Костянтин Бернякович, Петро Сова, Ярослав Пастернак, Степан Пеняк, Василь Бідзіля, Євген Черних, Маркіян Смішко, Галина Смірнова, Володимир Цигилик та інші. Добрим словом згадає також учених і краєзнавців, котрі займалися археологією краю в другій половині XIX – на початку XX ст. Дослідник робить правильний висновок про те, що археологічна наука в регіоні розвивається тривалий час, має добрі традиції та непогані здобутки.

Понад чотири десятиліття Е.Балагурі працював на історичному факультеті Ужгородського університету. За цей час став відомим педагогом і методистом. Викладав такі нормативні курси, як «Основи археології», «Історія первісного суспільства», «Основи етнографії», «Історія стародавнього світу». Крім того, читав студентам спецкурси: «Проблемні питання ранньої історії угорців», «Проблеми походження слов'ян у сучасній історіографії», «Історія розвитку виробництва й матеріальної культури» та інші. Варто наголосити, що Едуард Альбертович чудово володів фактичним матеріалом, звертав увагу студентів на найважливіші та найскладніші питання, обирав найоптимальніші методи й прийоми проведення занять. Легко знаходив контакт з аудиторією, диференційовано підходив до студентів. Відзначався батьківською добротою, повагою до вихованців, постійним прагненням їм допомогти. Свій педагогічний досвід закарбував у навчально-методичних публікаціях.

Наш старший колега кілька десятиріч був безпосередньо причетним до організації й проведення археологічної практики майбутніх істориків. А це – складна та копітка справа, яка забирала чимало сил і

часу. Спочатку труднощі полягали в тому, щоб оперативно обстежити територію, на якій потім проводили меліоративні роботи, а в останні роки на перший план вийшла ще й проблема фінансування розкопок. Але дослідник знаходив вихід із будь-якої ситуації. До речі, мав добрі стосунки з керівниками колективних господарств.

Професор Е.Балагурі дбав і про підготовку нових науково-педагогічних кадрів. Успішно керував аспірантами. Окремі з них (Йолана Черкун, Віктор Петрінко, Ярослав Алешкевич, Ігор Прохненко) захистили кандидатські дисертації. Акцентуємо увагу на тому факті, що взаємини між науковим керівником і аспірантами мали рівноправний, творчий характер. Молоді науковці поважали свого вчителя за безкорисливість, толерантність, колегіальність.

Едуард Альбертович відомий і як організатор та адміністратор вищої школи. Як уже зазначалося, він очолював кафедру історії стародавнього світу і середніх віків, був обраний деканом історичного факультету. Перебуваючи на цих посадах, колега відзначався демократичністю, гуманністю, колегіальністю. Заслугою очільника підрозділу стала й департизація навчального процесу, ділова, робоча атмосфера на факультеті. У 1990-их роках плідно працювала спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата й доктора історичних наук, котру очолював професор Е.Балагурі. Він ніколи нікому не нав'язував свою думку, знаходив час вислухати інших, радився з колегами, ураховував аргументовані пропозиції. Завжди захищав інтереси колективу перед вищими інстанціями.

Наш професор мав великий авторитет у науковому світі. Деякий час входив до складу Експертної ради ВАКУ України, чим у міру своїх можливостей надавав допомогу здобувачам наукових ступенів. Неодноразово виступав офіційним опонентом при захисті дисертацій. А ще був членом Наукового товариства Саболч-Сатмар-Берег Угорської Академії наук та Закарпатського угорськомовного наукового товариства, членом редколегії таких видань, як «Археологія» (Київ), «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія», «Acta Hungarica» та «Карпатика» (Ужгород). Добрими справами заслужив повагу та пам'ять. А як відомо, людина живе доти, поки про неї пам'ятають.

Микола ОЛАШИН,
Павло ПЕНЯК,
кандидати історичних наук,
доценти.

Один день із... Ним!

БЕЗ ЗАПРОШЕННЯ

Якщо дивилися фільм «Шопоголік», то, либонь, пам'ятаєте, як «живі» манекени закликали до крамниць закохану в розпродажі головну героїню Ребекку, а коли ви ще й читали відповідну книжку Софі Кінселли, — рядки, де закупівлі авторка порівнює з обробленням поля, теж не здаватимуться чужими. Ідеться про так званий «шопінговий цикл»: не можна весь час купувати лише одяг, взуття чи косметику; іноді слід податися й до відділу сумок для багажу. Можливо, я просто заходжу до поцілованого першим бабиним літом університету ще під впливом дочитаної вчора другої частини вищезгаданого роману чи переглянутої тижнів зо три тому кінострічки, але... В УжНУ таки відбувається щось магічне!

Восьма в черзі по каву...

Уся магія — в ароматному напої! Я з уявним посвідченням ветерана студентського життя чотирирічної давнини гадаю, що маю право зайти по улюблений напій на початку пари, а то стояти в черзі, коли перерва, не хочу. Знаєте, після карантинних обмежень моя охлофобія тихим барабаним дробом відлунює досі чи радше здійснює численні набіги, руйнуючи «Вушко голки» (вузький прохід у стіні в Єрусалимі) підсвідомості. І тут... подібних хейтерів натовпу переді мною семеро! Утім, чого не зробиш заради кави?! Ех, така я «кавоголік»... Залишу як неологізм, визнаючи семантику того злощасного суфікса! У числі «болісно залежних»... Від щастя, звісно. Хіба воно, зокрема, і не в тому, аби смакувати напоєм бадьорості й доброго настрою?!

Публіцистична патетика кави в нотатках телефону, до речі, — чудовий варіант скоротати час у черзі та врешті попросити свою законну порцію неймовірно жаданого еспресо з теплим молоком. Гадаю, слинка тече в більшості ужнівців, бо поціновувачів ароматного напою тут удосталь, а власне кави — одна з тих університетських митей, за якими чи не найдуже всі скучили. І доказовою базою описаного збираюся наповнити й наступний абзац...

Сповнена кавової бадьорості й журналістської рішучості (а,

забула розповісти: маю завдання підготувати для «Погляду» матеріал про початок навчального року), піднімаюся на другий поверх головного корпусу. Стаю свідком сцени тих же «манекенів» із фільму. Тільки замість них — кавовий апарат із таким природним дзеленчанням монет, що повільно падають для майбутнього власника під щасливою зіркою «решти». Тут і розпродажу не потрібно. Магія — очевидна: годуєш апарат грішми — один чи два (якщо з цукром) ніжні дотики — і за кілька секунд у віконечку воно... капучино з пінкою. Дівчата дочікують одна одну, забирають свої порції «магії», сідають на лавицю поруч. У них «п'ятихвилинка» між парою, кави й волею спонтанності мої запитання:

— Першокурсниця?

— Так! (в унісон — *прим. авт.*)

— Як перші дні в УжНУ?

— (Навивпередки: дуже подобається все. Шалений темп порівняно зі школою. Відчуваємо себе енергійними. Іноді важко нотувати на лекціях, не завжди розумієш, що слід конспектувати, а що просто послухати. Раніше слід прокидатися. У школу ходили на 8:30, не на 8:00 (сміються — *прим. авт.*)

— Дозвольте, сфотографую. І... представтесь.

— Світлана Марко, факультет суспільних наук. Наталія Пилипенко, факультет міжнародних економічних відносин. Дівчата розбіглися на свої пари, я роблю кілька світлин маятника Фуко й прямую до

своєї «другої домівки», де ледь не ночувала під час написання магістерського дослідження.

«Моя маленька незалежність»

Не тільки слова з пісні гурту «Океан Ельзи»... Хоч «вона була зі мною надійною сестрою» (і не тільки сестрою!) усе студентське життя. Моя незалежність, що робила мене залежною від бажанню вишукувати приклади гумору та сатири в старезній підшивці «Свободи» (о, я досі пам'ятаю «історичний» запах газети, тремтливості рук при обережному «контакті» із поживливими шпальтами!) і на сторінках «Пчілки»...

У секторі краєзнавчої літератури наукової бібліотеки альма-матер традиційно з обіймами зустрічає завідувачка Марія Чорній. А мої щокі печуть раків, бо згадую: днями пропустила дзвінок від бібліотекарки. Ніяковіючі, згадую, прошу вибачення, адже, як завжди, загубилася в занадто бурхливому робочому «вчораденні»... Та Марія Іванівна здатна простити все на світі! І зрештою, виправляємо ситуацію й пропущений виклик. Співрозмовниця хотіла запросити мене в гості, аби розповісти для «Погляду» про виставку, яка ще до кінця вересня триватиме у відділі. Отож роблю це тепер...

Назва експозиції — «3 Україною в серці», до 30-річчя Незалежності. «Тричі змінювала кількість книжок, доки готувала виставку, — розпові-

дає М.Чорній. — Спершу були старіші, згодом новіші видання. У підсумку зупинилася на «ровесниках», тобто тих, що виходили з друкарських машин після проголошення Незалежності. Охоплюють різні галузі: освіту, науку, культуру, релігію, промисловість. Це і художня, і публіцистична, і довідкова література. Ілюстрована, кольорова, різноманітна, мов Україна. Експозиція відтінює й настрої осені: доповнюють виставку символи, зокрема, прапор, калина, соняшник, колоски, рушник, маки.

Представлено, до прикладу, книжки про наше місто (скажімо, серію видань Тетяни Літераті «Втрачений Ужгород»; про архітектуру австро-угорської доби в праці Олега Олашина та Ліни Дегтярьової (2019 р.); про закарпатську «Просвіту» (1920 — 2020) у постатях її діячів Павла Федаки тощо. Серед видань — і напрацювання ужнівців: приміром, Сергія Федаки, Оксани Тиховської, кафедри лісового господарства та інших. «Планувала виставити 30 книжок, а вийшло три по тридцять. Адже цікаві видання самі потрапляли до рук», — доповнює Марія Іванівна. Я ж прощаюся з очікуванням найближчої зустрічі й біжу навідати сусідній корпус.

Незнайомка...

Такою я стала для четвертокурсника факультету міжнародних економічних відносин

Валентина Шкріби (уже згодом познайомились). Хлопець ретельно вдивлявся в роздруківки та, звісно, загубив рядки, почувши: «Ви студент, правда? Я з газети, пишу матеріал, збираю враження...» Щоб розірвати пояснювальний ланцюг моїх потреб, юнак починає говорити про свій факультет. І робить це з абсолютною радістю, яка після несподіваного запитального бомбардування спокійно поселилася на обличчі співрозмовника. «Тепер навчаємось в другу зміну, додому приходжу іноді й о сьомій вечора. Зранку слід виконувати завдання. Незвично, дещо складно, проте дуже радію, що ходимо на пари. Утомився від онлайн-занять. В аудиторіях інша атмосфера. Найбільше за цим і скучив. Тут слухаєш лекції по-іншому, не так, як удома, на ліжку. Люблю свій факультет за чудових викладачів. І фах подобається, предмети цікаві», — каже Валентин.

Згадую, що днями почула схожу думку від другокурсника факультету інформаційних технологій Костянтина Гешура: «З одного боку, ніби легше, коли не потрібно вранці нікуди поспішати, а достатньо лише зручно вмотитися перед ноутбуком і слухати лекції. Але з часом почала відчуватися якась нудьга, не вистачало живого спілкування. Та й практичні заняття в аудиторії цікавіші! Можна знайти золоту середину: лекції онлайн, а практичні — офлайн».

...Повертаюся до головного корпусу, бо необхідно, за завданням головного редакто-

ра, «обов'язково сфотографувати навчальний процес». Навмання врываюся в двері, що першими впали в око. В оточенні сучасних комп'ютерів бачу «чоловіка в масивних навушниках». Не почув, як я зайшла. Наближаюся поволі. У голові снують близнюки: переляк і поспіх (бо скоро кінець робочого дня), а в

результаті їхніх сварок виникає й запитання: «Вибачте, а Ви... хто?» Співрозмовник повільно знімає навушники, каже, що викладач і сьогодні в нього перший робочий день. Згодом дізнаюся: випускник відділення журналістики, оператор загальнонаціонального телеканалу й відтепер – завідувач телерадіоцентру УжНУ Олек-

сій Лабунець. Готується до заняття, має 8 років операторського стажу, тож практичних лайфхаків накопичилося чимало. Ними й ділитиметься зі студентами.

...Майже на кінець пари я таки потрапляю на «навчальний процес». В улюблену аудиторію № 406, де на стінах – фото з відомими журналістами. За-

няття в доцентки Олесі Барчан (із першого випуску рідного відділення!). Медіаправо. Чую про добросовісність журналістів. Фотографую. І полегшено зітхаю, бо знаю: навіть авторського вимислу не потрібно буде, коли готуватиме цей текст. Пригод вистачає! Тож просто опишу їх. Адже найцікавіше – те, що трапляється з

нами тепер, у конкретну мить. До прикладу, коли за кілька секунд пролунає дзвінок, а завтра знову покличе до рідного університету. А я ж була з вами добросовісною та відвертою. І цього мене навчив Він, УжНУ... Із Ним я й провела цей ще один чудовий день!
Мирослава ГАРАЗДІЙ,
«Погляд».

Правнича школа УжНУ – серед 12 найкращих в Україні

Асоціація правників України (АПУ) оприлюднила перший національний рейтинг правничих шкіл. Усього відібрали 59 претендентів за такими критеріями: від 150 студентів на денній формі навчання, подолання порогового бала в єдиному фаховому вступному випробуванні (ЄФВВ) у понад 60 % випускників.

Юристи альма-матер обійшли 47 шкіл, посівши 12 місце (133

з 200 балів). За словами декана юрфаку УжНУ Ярослава Лазура, результат – відмінний, зважаючи, що вище опинилися надлишкового профільні навчальні заклади у великих містах України.

При складанні рейтингу брали до уваги рівні професійних знань і критичного мислення, визначені на основі середнього бала бакалаврів під час останнього ЄФВВ. Оцінювали й

викладання іноземної мови шляхом порівняння результатів ЗНО абітурієнтів при вступі на перший курс і єдиного вступного іспиту в рік випуску. Серед критеріїв – привабливість бакалаврських та магістерських програм. Крім того, експертна група з участю топ-30 юридичних фірм України та провідних регіональних компаній надала свій рейтинг довіри роботодав-

ців до кожної правничої школи.

Така оцінка ініційована Асоціацією правників України за підтримки Програми USAID «Ново правосуддя», American Chamber of Commerce в Україні, Асоціації юридичних клінік України, Ліги студентів АПУ, проекту ЄС «Право-Justice», фундації «DEJURE» та Forbes Україна.

Ольга БРАЙЛЯН,
магістр журналістики.

На 10-ий міжнародний до Румунії!

До 10-ого міжнародного симпозиуму «Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність» у Сату-Маре УжНУ долучився як співорганізатор та партнер. Зокрема, їздила делегація з кафедри української літератури у складі професора Валентини Барчан, доцентки Оксани Тиховської, старшого викладача Олега Хававчака, асистентки кафедри української літератури Мар'яни Вотканич. Також узяли участь доцентка кафедри української мови Анастасія Вегеш, старші викладачі кафедри класичної та румунської філології Оксана Дацьо й Тарас Дацьо.

А ось колектив істориків очолював декан факультету історії

та міжнародних відносин, професор Іван Вотканич. Кафедру археології, етнології та культурології представили доценти Юрій Данилець, Ігор Прохненко, Володимир Мойжес, Василь Коцан та аспірант Михайло Рекрутжак. Із

кафедри модерної історії України та зарубіжних країн їздили її завідувач, доцент Ігор Шніцер, доценти Володимир Міщанин і Віктор Кічера.

М.Вотканич розповіла: «Форум організований на високому

рівні. Такі заходи дозволяють науковцям із різних країн обмінюватися досвідом, здобутками, зміцнюють міжнародні зв'язки і, звісно, еднають українців світу.

Тетяна ЛЕСЮК,
«Погляд».

Одним абзацом

■ **Співпраця.** Представники факультету міжнародних економічних відносин М.Палінчак, Я.Дроздовський, М.Лешанич долучилися до програми «Erasmus+ Mobilities» на базі румунського університету м. Орадея. Обговорили подальшу співпрацю (розробка спільного проекту в програмах «Erasmus+» і «Jean Monnet», участь у наукових форумах, публікації у виданнях).

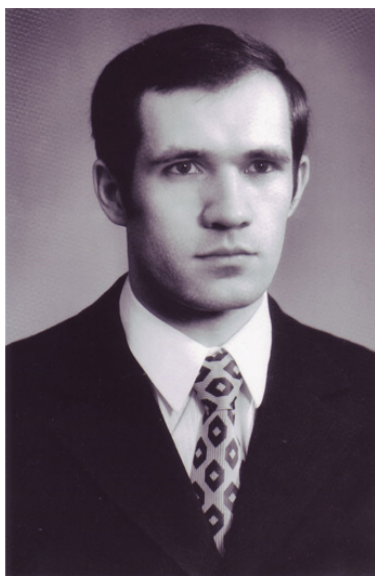
■ **Держмісця.** Цьогоріч Міністерство освіти науки України виділило нашому вишеві 96 місць державного замовлення в аспірантурі, що на 10 % більше, ніж торік, та 4 місця в докторантурі.

■ **Відзнака.** Професору кафедри конституційного права та порівняльного правознавства Дмитрові Белову Указом Президента з нагоди 30-річчя незалежності України присвоєно звання «Заслужений юрист України».

■ **Лекція.** До четвертокурсників спеціальностей «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа» завітала власниця турагентства Каріна Татуревич. Говорила про організацію роботи відповідної установи та наслідки пандемії для туристичного бізнесу.

Ольга БРАЙЛЯН,
магістр журналістики.

За покликом щирого серця Доценту Володимирові Сурніну – 75

Ужгородський національний університет посідає чільне місце серед вітчизняних вишів. Заслуга в цьому – професорсько-викладацького складу, який сумлінно виконує свої обов'язки. У той же час зауважимо, що його ядро становить високофахова наукова й педагогічна еліта. До неї належить і В.Сурнін – провідний вітчизняний учений, педагог вищої школи, людина з активною громадянською позицією. Про колегу й ітиметься в пропонованій статті, придурченій до 75-річчя.

Володимир Борисович народився 4 вересня 1946 р. в Коломиї, що на Івано-Франківщині, у родині військовослужбовця Бориса Павловича та Ганни Федорівни Сурніних. Саме соціальне походження стало причиною часті зміни місць проживання та навчання (у 1954–1958 роках довелося мешкати в Польщі, де у складі контингенту Північної групи військ проходив службу батько, а Володя відвідував школу). Із 1958-ого наш ювіляр живе в древньому Ужгороді, який щиро полюбив, із яким зріднився. Саме тут у 1965 році закінчив середню школу № 11 і отримав атестат зрілості. Сумнівів щодо вибору майбутнього життєвого шляху не було, юнак уже давно (у п'ятому класі) вирішив стати істориком (до речі, два молодші брати Анатолій та Ігор теж історики й досягли значних висот, працюючи в правоохоронних органах). Навчаючись у школі, В.Сурнін захоплювався не тільки історією, а й російською літературою. Цікавився не тільки записками Генріха Шлімана про розкопки стародавньої Трої,

«Спартак» Рафаелло Джованьйоли, працюю «Історія починається в Шумері» С.Крамера, а також поезією Роберта Рождественського, Андрія Воскресенського, Євгена Євтушенка, Белли Ахмадуліної та прозою Льва Толстого.

У 1965 р. вступив на історичний факультет Ужгородського державного університету. Із головою поринув у навчання. Не було думки, щоб прогуляти заняття, не підготуватися до семінару, не виконати доручену справу. Улюбленими викладачами юнака стали І.Шульга, Я.Чубуков, М.Арсентьев, М.Троян, І.Гранчак, М.Лелекач, Е.Балагурі, Г.Павленко, В.Пальок та інші. А ще знаходив час, щоб відвідувати секцію важкої атлетики, яку вів майстер спорту СРСР С.Гавацко. Упродовж університетського періоду В.Сурнін виступав у напівсередній вазі й весь час був чемпіоном. Максимум спортсмена – 352,5 кілограма (жим, ривок, поштовх). До слова, колега досі дбає про здоров'я: кожен день починає зарядкою та не має шкідливих звичок.

Після закінчення історичного факультету Володимир Борисович відслужив строкову службу в армії, певний час викладав історію в Ужгородській середній школі робітничої молоді № 1, працював лаборантом кафедри політичної економії УжДУ. Далі були роки навчання в аспірантурі. Із 1974-ого й дотепер незмінно трудиться в Ужгородському університеті (із січня 2019 року – на кафедрі модерної історії України та зарубіжних країн). За цей час захистив кандидатську дисертацію (1978), став доцентом (1984). Такі короткі штрихи життєвого шляху та науково-педагогічної роботи ювіляра. А тепер про окремі з них – докладніше.

Насамперед підкреслимо: Володимирові Борисовичу притаманні працелюбність, цілеспрямованість, настирливість, відповідальність та добросовісність. Це саме ті риси, без яких не можна працювати педагогом. А наш ювіляр є чудовим викладачем! У спогадах зауважує, що на першому курсі вирішив: обов'язково трудитиметься в університеті. Так і сталося. Колега дуже добре знає фактичний матеріал своїх нормативних курсів – «Історія Росії (XIX – по-

чаток XX ст.)» та «Історія СРСР», які читає студентам денного та заочного відділень факультету. Крім того, викладає низку спецкурсів, а саме: «Слов'янське питання в суспільно-політичній думці Росії XIX – початку XX ст.», «Національні відносини в Росії кінця XIX – початку XX ст.», «Національне питання в СРСР: досвід «остаточного вирішення», «Національна політика сучасної Росії» тощо. Крім того, наставник постійно працює над удосконаленням свого викладацького рівня.

Продовжуючи розповідь про В.Сурніна-освітянина, додамо, що він вирізняється високою педагогічною тактовністю, добрим знанням вікової психології студентів, без проблем устновлює контакт із молодіжною аудиторією, охоче підтримує дискусії вихованців під час семінарських занять... Наставникові не шкода часу, завжди готовий відповісти на будь-яке запитання, порадити, провести додаткову консультацію... Тому впевнено можемо сказати, що Володимир Борисович є викладачем демократичного типу. А отже, має авторитет, шану й повагу як серед студентства, так і серед колег.

Свій багатий педагогічний досвід В.Сурнін частково оформив у вигляді навчально-методичних публікацій. Серед них виокремимо такі: «Програма нормативного курсу «Історія Росії (XIX – початку XX ст.)» для студентів I курсу стаціонарного відділення та II курсу заочного відділення» (Ужгород, 2004), «Програма нормативного курсу «Історія СРСР» для студентів II курсу стаціонарного відділення та III курсу заочного відділення» (Ужгород, 2004) тощо. Напрацювання педагога активно використовують студенти як очної, так і заочної форм навчання.

Досить вагомими є й наукові досягнення ювіляра. Так, ще здобуваючи фах, охоче відвідував гурток із вивчення історії СРСР (керівник – професор І.Шульга). Дипломну роботу написав під керівництвом професора М.Трояна на основі джерел обласного державного архіву. Навчаючись в аспірантурі (1971–1974), працював над вивченням проблеми ін-

тернаціонального виховання студентів. Із метою збору потрібного документального матеріалу чимало часу провів в архівах Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Рівненської, Тернопільської й Чернівецької областей. Використав також опубліковані джерела, дані соціологічних досліджень, наукові праці попередників. На момент захисту дисертації (11 січня 1978 р.) мав десять публікацій.

Відтак продовжував підтримувати високий темп наукових пошуків. Видав брошуру «Форми і методи патріотичного та інтернаціонального виховання» (Київ, 1988). Розширив проблематику дослідження, охопивши весь спектр національних відносин у СРСР. Але події 80-их – початку 90-их років минулого століття дещо зламали та загальмували творчі плани Володимира Борисовича. Він хотів виокремити «слабкі місця» національної політики Радянського Союзу, однак подібні документи в архівах не давали дослідникам. За роки незалежної Української держави з'явилося чимало публікацій В.Сурніна, у яких він із позиції сучасних досягнень історичної науки аналізує особливості розв'язання національного питання в Радянському Союзі, при цьому акцентує увагу як на позитивних моментах, так і на прорахунках, допущених владою нового типу.

Колега з ентузіазмом і натхненням укладає душу не тільки в науково-педагогічну, а й у громадську роботу. Ще студентом очолив вишівський клуб інтернаціональної дружби «Мир». За безпосередньої участі В.Сурніна було проведено XIV – XVII між-університетські фестивалі інтернаціональної дружби, а також різні студентські політичні акції. Працюючи викладачем, Володимир Борисович також не цурається громадських доручень, скоріше навпаки. Так, у 1996-ому обрали членом навчально-методичної ради Ужгородського університету, головним завданням якої була розробка «Положення про рейтингову систему контролю навчання студентів». Роком раніше педагог увійшов до складу ради Закарпатського обласного товариства російської культури «Русский дом»,

де долучився до пропаганди, збереження й розвитку кращих надбань культури Росії.

А ще згадаємо про захоплення колеги поезією. Писати вірші почав студентом. І продовжує цю справу донині. Авторські проби пера друкував у вишівській багатотиражці «Радянський студент», обласних газетах «Закарпатська правда» і «Молодь Закарпаття», поетичних збірниках «Молодий день» (Ужгород, 1979), «Новоліття» (Ужгород, 1979), «Дзвінке джерело» (Ужгород, 1983) та інших. Потім з'явилися збірки поезій – «На переломе двох епох» (Ужгород, 2009), «Своя Америка» (Ужгород, 2011), «Неразлюбимая» (Ужгород, 2014), «Времена» (Ужгород, 2015), «Избранное: Стихи» (Ужгород, 2021). Поезія В.Сурніна вирізняється глибоким ліризмом. Вона наповнена щирою любов'ю до Вітчизни, рідного краю та природи. Як пише авторка вступної статті до книжки «Избранное», професорка Наталя Бедзір, «він уміє у віршах жартувати, іронізувати, викривати, обурюватися, але частіше за все закликає любити – не дивлячись ні на що». Можна із жалем констатувати тільки одне – більшість творчого доробку автора ще не винесена на розсуд читача. Таким чином, історик і лірик – покликання колеги.

Наш ювіляр – зразковий сім'янин: люблячий чоловік, вимогливий батько, лагідний дідусь. Разом із дружиною Валентиною Миколаївною виховали двійко чудових дітей – дочку Ліну й сина Андрія. Тепер усю любов і родинне тепло віддають допитливим онукам – Станіславу та Нікіті – і правнучці Алісі. Щиро вірять у щасливе майбутнє роду Сурніних.

Завершуючи розповідь про високопрофесійного й порядного колегу, хочемо щиро побажати йому доброго карпатського здоров'я, невичерпної енергії, життєвого оптимізму, благополуччя, щастя та удачі. А ще – нових творчих здобутків. Із роси та води Вам, Володимире Борисовичу, на многії й благоді!

Микола ОЛАШИН,
Іван ЧАВАРГА,
кандидати історичних наук,
доценти.

За толерантність

Кращі практики захисту від домашнього насильства представили на «ЮрФем_Open Space». Захід відбувся з ініціативи Асоціації жінок-юристок України «ЮрФем», благодійної організації «Комітет медичної допомоги на Закарпатті» та Центру гендерної освіти УжНУ. Дискутували щодо доступу постраждалих від домашнього насильства до соціальних та правових послуг, ефективності й недоліків механізмів захисту. До обговорення долучилися також представники Департаменту соціального захисту, відповідних служб, поліції, прокуратури, судді й адвокати. Своєю чергою, очільниця Центру гендерної освіти нашого

вишу Маріанна Колодій висвітлювала гендерний аспект проблеми домашнього насильства.

Представниці «ЮрФему» завітали й на юридичний факультет альма-матер. Вікторія Карпа та Катерина Шуневич провели лекцію «Комунікація: вплив на права людини та видимість». Ішлося про мову ворожнечі як поширення ненависті за расовою, національною, політичною, релігійною, статевою ознаками тощо. Зі студентами розглянули приклади дискримінаційних висловлювань у ЗМІ й закликали бути толерантними. Адаже як зазначав Г.Сковорода, «толерантність – це гармонія в багатоманітності».

Ольга БРАЙЛЯН,
магістр журналістики.

Епістолярна творчість Івана Чендея житиме і в УжНУ

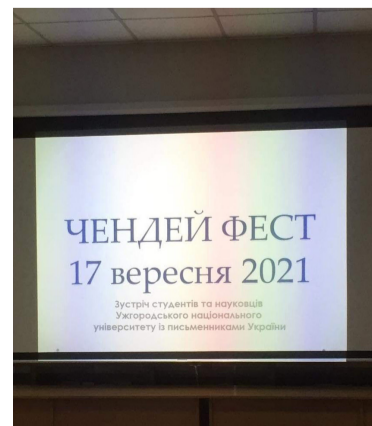
У Науковій бібліотеці нашого вишу в межах III Всеукраїнського культурно-мистецького фестивалю «Чендей-фест 2021» презентували перший том листування Івана Чендея з київськими критиками. Одним із головних завдань цієї події було вшанування письменника (із нагоди 99-річчя від дня народження) та його визначної праці.

Завідувачка кафедри української літератури Оксана Кузьма урочисто відкрила захід, наголосила на значущості праці та важливості її вивчення як для Закарпаття, так і філологічного факультету. Відтак організатор фестивалю Іван Трешак розповів про роботу Міжнародного

благодійного фонду імені Івана Чендея, про особливості конкурсів малої прози та чендєзнавства. Було також чимало інших виступів із боку співorganizаторів та гостей, які наголосили на цінності творчості письменника.

Також учасники «Чендей-фесту», серед яких були й студенти, на презентації видання прослухали, зокрема, відеозвернення академіка НАНУ Миколи Жулинського. Наприкінці події бібліотечному фонду УжНУ подарували примірник першого тому «Епістолярна спадщина Івана Чендея» та двотомні видання вибраних творів письменника. Тож кожен може прийти до книгозбірні й дослі-

дувати творчість лауреата Швенченківської премії.
Сніжана БЕЗКРОВНА,
студентка
відділення журналістики.

Віра Мойсюк: дівчина з червоним дипломом, реалістичним поглядом,

але з романтичним відчуттям і бажанням учитися далі та ловити нові миті життя

Чи то вік бере своє, чи то ностальгійні нотки накрияють мелодію душі, але іноді хочеться видихнути з грудей: «А ось у наші студентські часи!» Утім, коли починаєш спілкуватися з відмінницею Вірою Мойсюк, то такі думки навіть не закрадаються під шкіру, не те, що в серце. Знайомтеся ближче: бакалавр міжнародних відносин, яка стала студенткою магістратури факультету історії та міжнародних відносин і планує присвятити себе фаховій діяльності.

Вступаючи до УжНУ, Віра робила свідомий вибір. Так, у 17–18 років дух романтизму витав. Адаже начиталася в Інтернеті про дипломатів, послів. І все ж навіть коли в школі добре давалася біологія, мама бачила доньку перекладачем, а батько незворушно — юним прокурором (у найближчій перспективі), то обдуманно зробила власний крок. Крок у бік політики та історії. Це було в 2017-ому, коли в країні вже йшла війна. Дівчині хотілося самій розібратися у складних процесах, пояснити їх; зокрема, чому одні держави впливають на Україну, а інші ні. Прагнула бути дипломатом, пояснювати, що це таке, чому не в усьому винні влада й Президент. Ось і потрапила замість омріяного Львова до

Ужгородського університету. Адаже вступила на державне замовлення. Тоді потроху й почала спадати в дівчині романтика (однак не зникати!), а більше з'являвся реаліст, який бачить і сам сир, і дірки в ньому.

В.Мойсюк почала активно вникати в систему під назвою «Університет», де кожен, на думку дівчини, має глобальну роль та сам приймає рішення: виконувати її чи ні. Притому студентці не подобається принцип: ми йдемо до вишу, закінчимо його, а потім будемо жити. «На 2 курсі я усвідомила, що Ужгородський національний — це і є моє життя. Не важливо де: на парі, у коридорі чи під час екскурсії. Але обов'язково з новими фрагментами, які потрібно цінувати. Кожну мить. Бо вони сукупно є сутністю нашого буття. І якщо я їх пам'ятаю, то вони справді важливі».

Які ж моменти університетських буднів найбільше запали в душу відмінниці? Каже, що найвагоміша цінність вишівського періоду за 4 роки — люди, котрі оточували. А ще розуміння: дві школи — середня й вища — дві

різні школи. Зокрема, ЗВО дав колосальні навички комунікації, розуміння того, якою вона була вчора, а сьогодні й стане завтра. Ось на першому курсі складала колоквиум. Усі один за одним заходили до аудиторії, педагог ставив запитання, перевіряв конспекти. «Мені тоді стало лячно, — зізнається тепер студентка. — Адаже в середній школі з такою формою навчання не стикалася. Та викладач під-

тримав, сказав: вірять у мої сили. Притому, що в нас було декілька пар». Це зміцнило подальше бажання ще краще вчитися.

Із року в рік ставала дедалі більшою реалісткою, але вже не бачила себе без міжнародних відносин. А якщо так, якщо цікаво, то й залишається мотивація навчатися далі, зокрема коли вагалася щодо вступу до магістратури. Хоч цілком, можливо, вистачило б і диплома бакалавра, однак вирішила продовжувати опановувати фах на новому щаблі. І не через те, що на 5 курсі вже більше цінується наукова складова. Навпаки, Віра більше тяжіє до перекладної практики. Ще стала прихильницею сьогодні й не дуже модного переконання серед багатьох юнаків і дівчат. А саме: повна вища освіта потрібна! «Якось я слухала подкаст із канадським викладачем. На запитання, навіщо йти до університету, наставник відповів: для того, щоб внутрішньо розвиватися. Хоч би 4 роки, а в ідеалі ще й із магістерським «додатком».

Юнка переконана: «Університет дав навичку думання, виробляє уміння аналізувати. Якщо наставник порекомендував якусь книжку, то ти знаєш, для чого, що потрібно зробити, потім читаєш і думаєш. А на роботі книжок уже тобі ніхто не дасть!»

Ось і нинішнім першокурсникам магістрантка В.Мойсюк бажає багато читати й думати. Водночас додає: «Теперішнє покоління молоді відрізняється від того, яке було 4–5 років тому. Більше любить залишатися у своїй зоні комфорту та займатися тим, що потрібно, цікаво й що хочеться. І прагне жити в задоволення. Це правильний підхід». Але притому для Віри важливо цінувати кожну мить, не спалювати її намарно, розуміти: і в університеті є відповідальність; хоч вона й не така, як на роботі, після закінчення навчання у виші. «Нам часто викладачі говорили: «Не бійтеся помилятися!» І ми не боялися помилятися, а ці помилки підказували, як потрібно жити». Отож із настанням вересня, нового життя, для студентів відкривається новий життєвий простір. В.Мойсюк радить «новоспеченим» здобувачам фаху не втрачати можливостей!

Володимир ТАРАСЮК,
«Погляд».

Школа закінчилася, та навчання лише почалося

Зовсім нещодавно в Україні всі навчальні заклади відчинили двері для здобувачів освіти. Одним із таких став Ужгородський національний університет. Хтось повернувся за вже давно знайому парту, а в когось розпочався зовсім новий період у житті під назвою «Студентство». Так, першокурсникам уже довелося відчутти переваги й труднощі. Мені стало цікаво, наскільки виправдалися очікування, якими були перші лекції, та загалом довідався про враження від навчання у виші, зміну обстановки.

Еріка Сивохоп, студентка факультету здоров'я та фізичного виховання (спеціальність «Фізична культура»), розповідає: «Ідучи до університету, я очікувала, що буде надзвичайно важко здобувати знання, але все виявилось навпаки: принаймні

зараз навіть легше, ніж у школі. Перші лекції далися трохи важко, адже незвично сидіти півтори години на одному місці. Викладачі ж — справедливі та надзвичайно освічені».

Своєю чергою, Олександра Попович, студентка юридичного факультету (спеціальність «Правоохоронна діяльність»), говорить: «Я очікувала, що наставники будуть дуже суворими, із ними буде важко знайти спільну мову. Та коли прийшла в перший день — переживання розвіялися. Познайомилася з «крутими» та цікавими людьми, знайшла нових друзів. А викладачі — справжні знавці своєї справи. Ще й уміють залишати на одній хвилині зі студентами, знайти підхід до кожного та налагодити процес комунікації. Очікувала найгіршого, а сталося

якнайкраще. На майбутнє хочу побажати собі й усім першокурсникам: працювати, йти до мети, і якщо з'являться труднощі — боротися з ними, не опускати рук».

А ось студент філологічного факультету з відділення журналістики Євгеній Абаза зазначає: «Перехід від школи до університету дався трохи важко. Перше, із чим виникли труднощі, — швидкий темп лекцій. Це незвично, адже в школі було все геть по-іншому. Та я розумію, що зараз триває період адаптації, надалі стане значно легше. Заняття цікаві, а педагогічний колектив вразив. «Ми потрапили до рук професіоналів», — саме така думка супроводжувала мене весь цей, ще короткий час навчання».

Утім, далеко не в усіх першокурсників уже сформувалася чітка думка стосовно здобуття знань

в університетському середовищі. Студентка факультету математики та цифрових технологій (спеціальність «Прикладна математика») Тетяна Пендлшиак говорить: «Від навчання очікувала цікавого життя, професійного зростання, позитивних емоцій. Поки що не можу сказати, чи виправдалися сподівання, однак е перші приємні враження. Лекції проходять швидко та цікаво. Викладачі хороші, проте вимогливі. Одразу помітно: люди знають свою справу, уміють доступно подати інформацію студентам».

Наталія Сенинець, студентка факультету історії та міжнародних відносин (спеціальність «Маркетинг»), додає: «В університеті очікувала знайти нових друзів, зустріти цікавих людей. Поки що все сталося так, як хотіла. Перші заняття були чудови-

ми, викладачі веселі й водночас професійні, матеріал пояснюють просто, зрозуміло. Важко було тільки перші 2 дні, коли ще нічого не знала. Потім здружилася з одногрупниками. На майбутнє бажаю (зокрема собі) не «завалити» сесії та не бути відрахованою з університету».

Для мене ж навчання в УжНУ — чудова нагода показати себе, навчитися чогось нового та розвинути здібності. Поки однозначної думки не склалися, але те, що навчальний процес буде цікавим та насиченим, — жодних сумнівів. Бажаю нам терпіння, працьовитості й креативності. Усе вийде, нехай не одразу, але таки досягнемо мети. Головне — прагнути!

Максим ПУШКАР,
студент
відділення журналістики.

«Цікаві заходи, круті люди та позитивні емоції»...

Враження про літню практику студентів-рекламістів УжНУ

Щороку студенти спеціальності «Журналістика» філологічного факультету проходять практику в різних виданнях, на радіо та телебаченні, де застосовують теоретичні знання, здобуті за навчальний рік. Цього літа другокурсники спеціалізації «Реклама та зв'язки з громадськістю» працювали в Управлінні інформаційної діяльності та комунікацій із громадськістю Закарпатської ОДА.

Юнаки й дівчата розповіли, що мали основне завдання — писати два інформаційні матеріали в день. Постійно перебували на місці подій, відвідували різні заходи з участю керівництва облдержадміністрації.

Єлизавета Адженілок на практиці відчутно вдоско-

налила знання в галузі піару: «Ми вчилися працювати в екстрених ситуаціях, правильно реагувати на критику та головне — постійно аналізувати результати роботи».

Практикантам удалося добре комунікувати з колегами-працівниками управління. Останні координували роботу здобувачів фаху, допомагали з вибором тем для матеріалів, а за кавою розповідали цікаві історії зі своїх навчання та роботи в адміністрації.

«Цікаві заходи, «круті» люди та позитивні емоції, — так описав свої враження від практики Артур Логойда. — Постійний пошук унікальної інформації змушував мозок невпинно генерувати ідеї. Я дійсно отримав задоволення від роботи. Це був цікавий досвід, у ре-

зультаті якого я набув потрібних для майбутнього навичок».

А ось для мене місце проходження практики виявилось несподіваним. Дуже не хотіла йти туди, адже мала, як згодом виявилось, безпідставні упередження щодо роботи в державних структурах. Очікувала гіршого, а в результаті здобула безцінний досвід і визначилася з тим, у якій саме сфері прагну розвиватися. Правду кажуть, що все найкраще трапляється несподівано.

Отож студенти акумулювали нові вміння й із новими силами повернулися до навчального процесу.

Діана МАЛОВІЧКО,
студентка
відділення журналістики
(спеціалізація «Реклама
і зв'язки з громадськістю»).

Їм довіряють здоров'я

Представники кафедри фармацевтичних дисциплін УжНУ відзначили професійне свято (третя субота вересня).

До того ж цього року підрозділ зустрічає 15-річчя заснування в структурі медичного факультету. Власне ж підготовка фахівців за спеціальністю «Фармація» здійснюється з 2004 року.

Також ужнівці приєдналися

до вебінарів, ініційованих Міжнародною фармацевтичною федерацією (FIP) із нагоди святкування річниці Цілей розвитку. Зокрема, відбулися дискусії щодо встановлення завдань на майбутнє десятиліття, розв'язання питання підрозділів ліків, роль фармацевта в профілактиці та лікуванні носіїв хвороб. Наголосили й на важливості спільної роботи з представниками різних галузей для трансформації політики вакцинації.

Ольга БРАЙЛЯН,
магістр журналістики.

«Україна 603,7»

Альма-матер стала майданчиком для проведення форуму

У ректораті УжНУ провели одну із серій «Україна 603,7. Захід України – Різноманіття Європи». Ініціатори – міжфракційне депутатське об'єднання у Верховній Раді «Україна 603,7» (співголова – Єлизавета Ясько); ГО «Політичний камертон України» у співпраці з Фондом Конрада Аденауера в Україні, Посольством Швейцарії в Україні та Закарпатська обласна рада.

Наш регіон – серед чотирьох у державі, де організували зустрічі з експертами, представниками центральної та місцевої влади, підприємцями, іноземними дипломатами. Фахівці обговорювали питання, що стосуються безпеки людини, громади та суспільства.

Міста для проведення заходу обрали не випадково. Адже «Україна 603,7» об'єднує Східну (Маріуполь), Західну (Ужгород), Південну (Херсон) і Північну (Чернігів) частини держави. Число в назві теж є символічним. Задум у тому, що 603,7 – кількість тисяч квадратних кілометрів, у сумі яких – загальна площа України (з окупованими Кримом та Донбасом).

На форумі були народні депутати, українські та іноземні експерти, місцева влада, військові, правоохоронці, підприємці, представники громадських організацій, а також студенти нашого вишу.

Із вітальною промовою виступила Є.Ясько, народний депутат України; Василь Михайлишин, координатор проектів Київського офісу Фонду Конрада Аденауера; Олексій Петров, голова Закарпатської обласної ради. Від УжНУ звернувся проректор Ігор Король: «Мені приємно вітати

вас в оновленій залі ректорату. Хочу відзначити: вона стала майданчиком для зустрічей, форумів, різних дискусій. За останні три дні це – уже третій форум. Недавно говорили про питання медичної освіти із заступником Міністра охорони здоров'я, про питання цифрової трансформації з директором Міністерства цифрової трансформації України. І сьогоднішній форум – теж тут. УжНУ – найзахідніший університет у державі. А ще є драйвером трансформацій для всього закарпатського регіону. Бажаю учасникам форуму плідної дискусії».

Згодом композитор Свем із Норвегії виконав музичний твір. Відтак спікери перейшли до активних обговорень.

Програма складалася з трьох панелей. Друга була поділена на дві підпанелі. Обговорювали важливі питання, що стосувалися, зокрема, змін та стратегій у військовому будівництві; нові кроки з боку країни-агресора у військовій та енергетичній сферах; розвиток потужного теле- і радіомовлення в усій Україні; захист вимушених переселенців, політемігрантів та ветеранів, розвиток місцевого бізнесу та перспективи розбудови міжнародного партнерства.

Як підсумок форуму – учасники долучилися до молодіжної brainstorm-сесії «Майбутнє Західної України».

Мета «Україна 603,7. Захід України – Різноманіття Європи» – у результаті проведених зустрічей запропонувати рекомендації нашій політичній владі для покращення роботи та життя громадян.

Тетяна ЛЕСЮК,
«Погляд».

У форматах розвитку

Факультети суспільних наук і міжнародних економічних відносин, а також Наукова бібліотека УжНУ – три різні локації, які об'єднала VI міжнародна науково-практична конференція «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів, прав національних меншин та пандемії COVID-19».

Власне відкриття заходу й пленарне засідання тривало на ФМЕВ, а секційні обговорення – на ФСН. Відтак у читальній залі книгозбірні обго-

ворювали навчальні й наукові видання 2020–2021 рр.

Крім того, учасники зібралися й за круглим столом: «Роль європейського державника в історії регіону: до 100-річчя перших офіційних відвідин Ужгорода Президентом Т.Масариком», який доповнила тематична виставка (підготувала М.Чорній, завсектору краєзнавчої літератури «Карпатика»).

Власне за результатами роботи конференції видадуть збірник матеріалів.

Мирослава ГАРАЗДІЙ,
«Погляд».

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

Читайте «Погляд» на сайті Ужгородського національного університету за покликанням: uzhnu.edu.ua/uk/cat/universities-poglyad/issues. А з найважливішими матеріалами номера ознайомлюйтеся на сторінці газети в соціальній мережі «Фейсбук»: www.facebook.com/uzhnu.poglyad.

КРАЩИЙ МАТЕРІАЛ

Кращим матеріалом «Погляду» в #8 (249) редакція визнала публікацію «Attention! Лонгрід...» Галини Гички.

Найрейтинговіший матеріал за кількістю переглядів у фейсбуку – інтерв'ю з Вікторією Франц Ольги Брайлян.

Вітаємо авторок!

Перекладач? Перспективно!

кі мови та літературу з перекладом зокрема?

– Вирішила спробувати щось нове. Подобається працювати з дітьми, але захотілося опанувати ще одну професію. Та й перекладнині – актуальний і важливий. Можна співпрацювати з неординарними особистостями, допомагати їм, бути в курсі захопливих процесів.

– Чи легко дається вивчення мов?

– Так! Головний секрет успіху в тому, що не змушую себе вчитися, а справді цікавлюся мовами, відчуваю тонкощі перекладу й навіть фанатію від цього. Ну й не менш важливою є регулярність, тому щодня перекладаю. Уважаю, що такі фахівці сьогодні в моді. Робота має перспективи. Можна працювати як в офісі, так і на засадах фрілансера. Знання мов відкриває світ. Є змога брати участь у різних іноземних

Преклад усного чи письмового тексту – важка праця, своєрідний витвір мистецтва. Від точності залежить взаєморозуміння між людьми. Тому щиро радію, що 30 вересня стало Міжнародним днем перекладача. Дата заслуговує пошани, адже сьогодні світ без знання іноземних мов важко уявити. Цінність перекладу особливо усвідомила студентка факультету іноземної філології УжНУ М.Флісник.

– Маріє, мені відомо, що Ви отримали диплом бакалавра за спеціальністю «Середня освіта». Чому ж тоді для вступу до магістратури обрали германсь-

тостями, допомагати їм, бути в курсі захопливих процесів.

– Чи легко дається вивчення мов?

– Так! Головний секрет успіху в тому, що не змушую себе вчитися, а справді цікавлюся мовами, відчуваю тонкощі перекладу й навіть фанатію від цього. Ну й не менш важливою є регулярність, тому щодня перекладаю. Уважаю, що такі фахівці сьогодні в моді. Робота має перспективи. Можна працювати як в офісі, так і на засадах фрілансера. Знання мов відкриває світ. Є змога брати участь у різних іноземних

проектах, подорожувати, вникати в тонкощі різнобарвного життя, в особливості мов.

– Що б порекомендували студентам, які в майбутньому хочуть стати перекладачами?

– Насамперед варто приділяти багато уваги та часу підготовці до вступу. Охочих обрати цю спеціальність багато, тому конкуренція висока. Я неодноразово відвідувала курси, але слід і самотужки вивчати іноземні мови. Спочатку вирішіть, чи це вам потрібно. І тоді, упевнена, у майбутньому станете успішними перекладачами.

– Яким бачите своє майбутнє в обраній сфері?

– Після закінчення університету я б із задоволенням працювала перекладачем. Мене цікавить робота з іноземними фірмами, за можливості трудилася б за кордоном. Також хотіла б спробувати перекладати художню літературу, оскільки одна з моїх спеціальностей пов'язана з професією вчителя зарубіжної літератури. А загалом із гордістю можу сказати, що перекладач – професія майбутнього, яка допомагає нам комунікувати з представниками різних народів світу. Усіх причетних – зі святом!

Тетяна ГОЛЯК,
студентка
відділення журналістики.

Чи складно стати підприємцем

та започаткувати власний бізнес?

Відповідь на вищепоставлене запитання – однозначно «так», адже будь-яка велика справа потребує чималих зусиль, часу та хвилювань. Проте якщо не опустите рук, доведете справу до кінця – досягнете успіху.

Студентам УжНУ, котрі навчаються за спеціалізацією «Реклама та зв'язки з громадськістю», випала унікальна нагода поспілкуватися з Оксаною Розман, власницею SMM-агенції «GrowUp Agency». Гостя розповіла про свій шлях як підприємці. Вона також навчалася у нашому університеті, а тепер ще й ділилася досвідом із молодшим поколінням.

Спочатку гостя пояснила: маркетингова агенція займається широким спектром послуг, а саме створює бренди та прописує стратегії. О.Розман також є партнером бізнес-спільноти «Board», яка об'єднує підприємців з усієї України; представники згаданої організації часто запрошують зарубіжних лекторів, улаштовують дозвілля для власників бізнесу...

Під час тренінгу пані Оксана із зацікавленням запитувала студентів, чи хотіли б вони почати власну справу після завершення навчання в університеті, на що деякі відповіли: «Так». Тож підприємця розповіла про початок свого бізнес-проекту: про два напрямки – власний бренд «Mommy Helper» та маркетин-

гову агенцію «GrowUp Agency». Гостя зізналася: у неї з'явилася бажання стати незалежною від графіку роботи, не хотіла підлаштовуватися під чітко окреслену систему та вирішила працювати сама на себе. О.Розман, починаючи свою справу, вирішила організувати маркетингові курси для мікропідприємців, адже на Закарпатті більше ніхто цим не займався.

Гостя зауважила: як тільки почала працювати, до неї звернулися клієнти з компанії, де раніше трудилася, тому перший місяць роботи промайнув доволі жваво. Пізніше для пані Оксани стало складно поєднувати роботу, навчання й ведення соцмереж. Тому найняла дизайнерку. Однак та працювала на двох роботах, тож була змушена відмовитися від однієї зарплати співпраці з О.Розман. Пані Оксана зрозуміла, що тепер нести відповідальність за підлеглу, слід шукати роботу не тільки для себе, а й для колегині.

Одного разу потрібно було зустрітися з клієнтом, щоб обговорити подробиці роботи. Вирішили провести бесіду в кав'ярні, але через доволі гучну атмосферу домовитися про щось було доволі складно. Після зустрічі пані Оксана зрозуміла: їй потрібен офіс, у центрі міста. Згодом знайшла приміщення, яке подобалося за місцем розташування та низькою орендною платою. Проте довелося витратити чимало

коштів із власного бюджету, аби привести приміщення до ладу.

Крім того, підприємця розповіла: перший рік роботи давався важко, адже витрати значно перевищували заробіток. Стверджує: «Для того, щоб бути успішним, не достатньо придумати класну ідею. Найголовнішим є старанне виконання роботи. А найскладніший момент – не кинути все, коли тобі реально складно, коли тільки витрачаєш гроші, а не заробляєш і маєш купу зобов'язань, стреси, адже піти просто на роботу значно легше!»

Відтак О.Розман відповіла на запитання студентів, які стосувалися успішного утримання працівників у компанії. Підприємця мовила, що її пріоритет – вчасна виплата заробітної плати підлеглим. Адже затримка грошей найбільше може розчарувати людей, коли вони вкладають чимало сил у роботу. Пані Оксана додала: важливе бажання розвиватися, а якщо цього немає, то готова відпустити підлеглих. І нині значно легше, ніж було півтора року тому.

О.Розман – успішна бізнес-леді, котра пройшла довгий тернистий шлях до успіху. Підприємця може слугувати прикладом для молоді, адже не всі б мали стільки терпіння й ентузіазму йти до кінця!

Наталія ПАПІ,
студентка
відділення журналістики.

ПОГЛЯД

Орган вченої ради Ужгородського національного університету. Замовлення № 1736. Ціна – безкоштовно. Виходить щомісяця. Номер підписано до друку 28.09.21. Засновник і видавець – ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 88003, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46. Номер надруковано у видавництві «А-Прінт»; 46010, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28. Тел.: (352) 52-27-37, 067-350-17-94. Наклад – 1000 примірників. Формат А 3, 2 ум. друк. арк. Реєстраційне свідоцтво ЗТ № 449/41 від 7.02.2008. Відповідальність за зміст публікацій покладається на авторів. Відповідальна за випуск номера: Т.М.Лесюк.

Головний редактор:
В.Ю.ТАРАСЮК.

Художній редактор, кореспондент:
Т.М.ЛЕСЮК.

Коректор:
М.Б.ГАРАЗДІЙ.

Адреса редакції: 88016, м. Ужгород,
вул. Університетська, 14 (ауд. 424).

Поштова скринька:
poglyad@uzhnu.edu.ua

Телефон редакції:
067-880-85-71.